

Webinar om inddragelse af børn – opsamlingsnotat og lovhenvvisninger

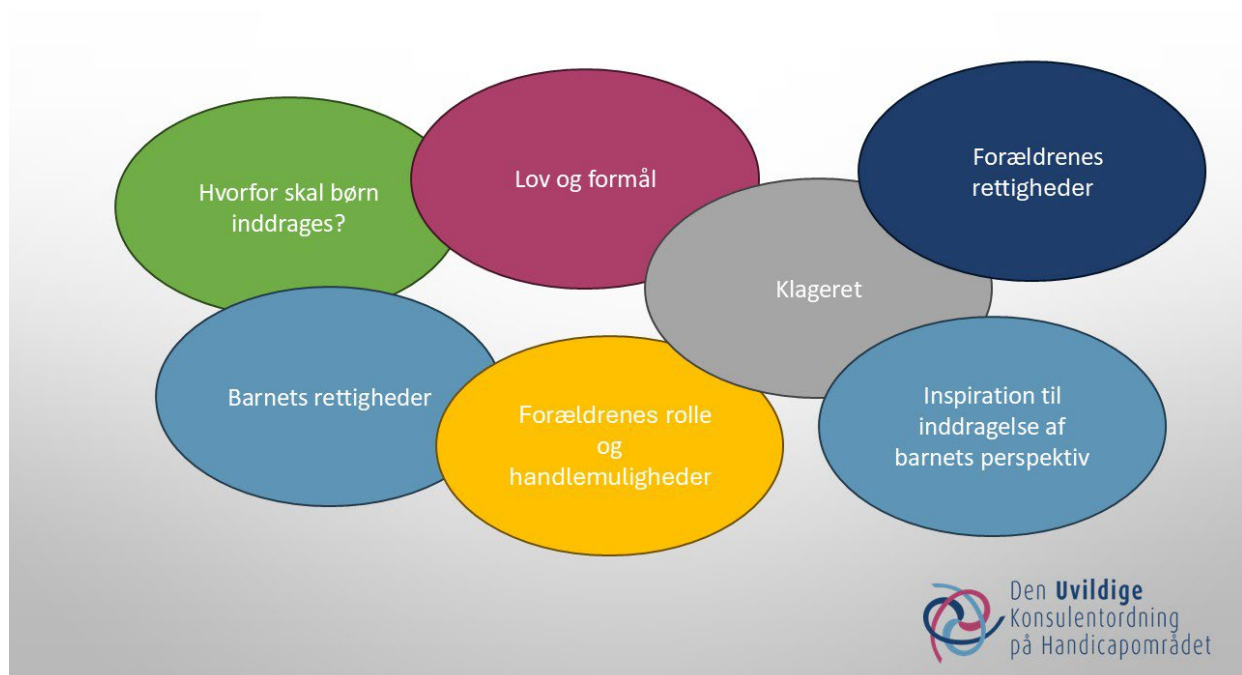

Webinar

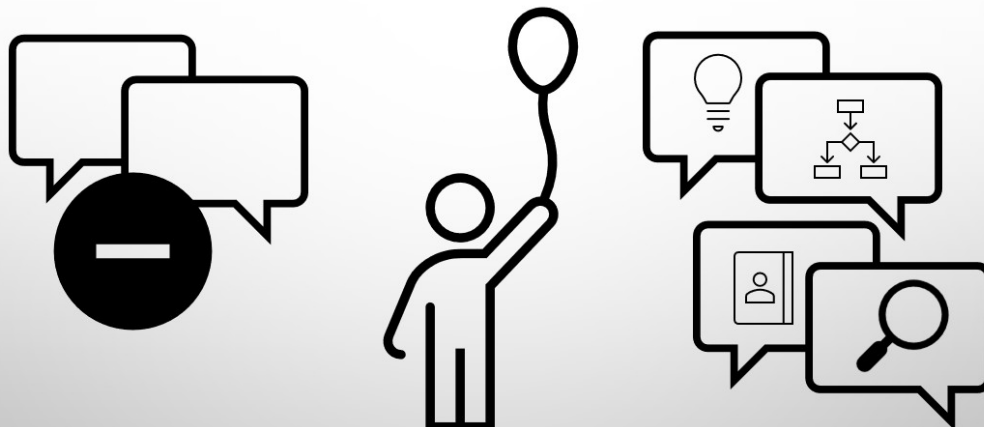
Inddragelse af barnets perspektiv

DUKH – 4. december 2024

Program

Hvorfor skal børn inddrages?

I forhold til inddragelse af barnet ser vi i DUKH en del henvendelser til DUKH fra forældre, som af forskellige årsager ikke ønsker deres barn inddraget i sagsbehandlingen.

Henvendelserne handler f.eks. om at nogle forældre:

- ikke mener at det er barnets bedste at skulle tale med en rådgiver.
- mener de mangler en forklaring på, hvorfor rådgiver vil tale med barnet.
- er bekymrede for hvordan barnets udsagn bliver vægtet og brugt i sagen.
- oplever, at deres barns stemme pludselig vægter meget højt og oplever en manglende helhedsvurdering af sagens samlede oplysninger.
- er bekymrede for om deres rådgiver har tilstrækkelige faglige kompetencer og til at tale med barnet og tilstrækkelig viden om barnets situation og funktionsnedsættelse.
- oplever manglende dialog om hvordan inddragelsen bedst muligt kan finde sted.
- mener at barnet bliver pålagt et for stort ansvar gennem inddragelsen.

Rådgivningen i DUKH viser, at der er stor forskel på den inddragelse, der foregår i praksis. Der ses gode eksempler på, at der sker kvalificeret og reel inddragelse af børnene, men DUKH hører også om forældrenes bekymringer og ser de barrierer, dilemmaer og ikke mindst de retssikkerhedsmæssige udfordringer, der kan være i forbindelse med inddragelsen.

Kvalificeret og reel inddragelse af barnet – hvorfor er det positivt?

Inddragelse af barnets perspektiv kan give en værdifuld viden om, hvad der er betydningsfuldt for det enkelte barn.

Eksisterende viden peger på at inddragelse af børn med funktionsnedsættelse øger kvaliteten af sagsbehandlingen. Det skyldes at de voksnes syn på barnets perspektiv styrkes ved inddragelsen, ligesom inddragelse af barnet kan give et mere nuanceret billede og medvirke til en mere helhedsorienteret forståelse af barnet.

Det kan også medvirke til at øge rådgiverens forståelse og viden om barnet, at pågældende har mødt og set barnet eller på anden vis inddraget barnets perspektiv. Det kan f.eks. være en fordel, hvis der skal laves en målgruppevurdering og træffes en afgørelse om behov for f.eks. tabt arbejdsfortjeneste eller aflastning.

Derudover får rådgiveren et bedre grundlag for at kunne træffe den rigtige afgørelse og iværksætte den rette indsats fra starten, når barnet har indflydelse på deres egen sag og deres perspektiv inddrages i beslutningerne.

Kvalificeret inddragelse medvirker dermed til at barnets særlige viden skaber grundlag for bedre og mere velfungerende indsatser.

Barnets motivation og forståelse styrkes

Inddragelse kan være med til at skabe motivation hos barnet til reelt at deltage og kunne se mening i den hjælp der tilbydes. Det kan øge børns motivation for en indsats, at de oplever, de har indflydelse på hvad planen skal være. Og sandsynligheden for at en indsats og plan lykkes er større, når barnet er motiveret.

God inddragelse kan på den måde medvirke til at styrke barnets engagement og medvirke til, at der tages højde for barnets perspektiver i de beslutninger, der vedrører barnet. Inddragelse giver også barnet en oplevelse af anerkendelse og ligeværd – og kan være med til at styrke livskvalitet og selvværd.

Derudover viser flere undersøgelser at børn gerne vil lyttes til og inddrages i beslutninger, der vedrører deres eget liv, ligesom inddragelsen kan bidrage til barnets forståelse af, hvorfor der er en sag i kommunen.

Barnet føler sig som en del af sin egen sag og oplever sig set og hørt. Barnet kan komme med forslag, meninger og holdninger i forhold til hvad der er brug for og i forhold til de indsatser der er eller skal iværksættes. Inddragelse kan også bidrage til større forståelse i svære situationer, der kan opstå undervejs i sagsforløbet.

Sidst men ikke mindst øger det barnets **retssikkerhed**, at det får direkte kontakt med rådgiver og vejledning om egne rettigheder. I forhold til børn og unge med funktionsnedsættelse er inddragelsen desuden vigtig for at styrke børnenes mestring af eget liv, herunder at opbygge og udvikle strategier i forhold til at mestre et så selvstændigt liv som muligt.

Børn med funktionsnedsættelse – er det en udfordring?

Det er vigtigt at præcisere, at det ikke kun er børn, der har et sprog og kan udtale sig direkte, der skal inddrages.

Inddragelse af barnets perspektiv skal det forstås **bredt** og som mere end bare en samtale. Det er f.eks. også barnets nonverbale udtryk, der kan inddrages. Det kan f.eks. være i form af en observation eller lignende i forhold til små børn eller børn der ikke har et ekspressivt sprog.

Bekymringer og barrierer i forhold til inddragelse

Det er naturligt, at man som forældre kan blive bekymret for om inddragelsen er en god ide – især hvis man ikke har tillid til kommunen, og som forældre selv har et svært samarbejde med rådgiveren, der skal have kontakten til ens barn.

Så bliver det ofte svært som forældre at se formålet og det positive ved inddragelsen – og ikke mindst svært at tro på, der kommer noget godt ud af det.

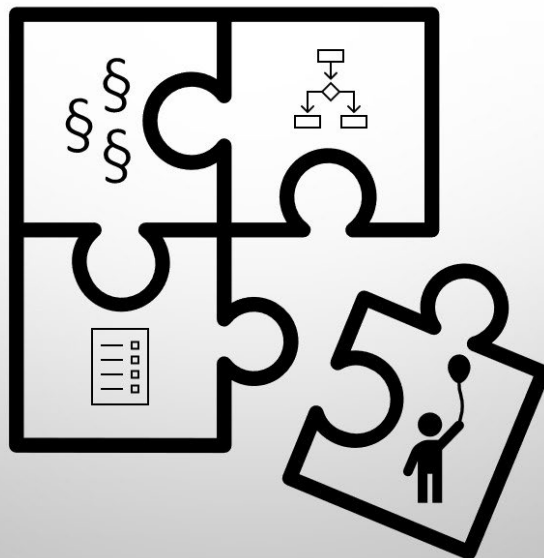
Når DUKH rådgiver forældre med den type bekymringer, er der fokus på at give forældrene indblik i lovgivning og regler – og ikke mindst hjælpe forældrene med at se hvilke handlemuligheder, de har i den konkrete situation. Det handler med andre ord om hvad forældrene kan gøre for at inddragelsen bliver tilrettelagt på den bedst mulige måde for barnet.

Eksempel – når inddragelse havde været bedre

Et eksempel fra en af DUKH's rådgivninger, er en mor der ønskede rådgivning om sin søn, der var tæt på sin 18-års fødselsdag. Sønnen var snart myndig og skulle overgå til voksenreglerne. Han havde autisme og vidste ikke, at der var en sag i kommunen, fordi han aldrig havde været inddraget eller orienteret. Sønnen blev meget vred på forældrene over, at de aldrig havde fortalt ham noget om alt det, der var sket og skrevet om ham, som han ikke anede noget om.

Moderen sagde til slut i rådgivningen, at hun nu kunne se, at det nok havde været bedre, at sønnen var blevet inddraget i samarbejdet med kommunen – det var jo et livsvilkår for ham, at han havde brug for hjælpen fra kommunen. Moderen fortalte, at hun havde troet, at hun passede på ham ved at beskytte ham for kontakten med kommunen og at det var det bedste for ham.

Lov og formål

Barnets lov trådte i kraft 1. januar 2024, og inddragelse et omdrejningspunkt i barnets lov, hvor også principper fra børnekonventionen er indarbejdet.

Målgruppe

Barnets lov tydeliggør, at alle børn med behov for særlig støtte har ret til at blive inddraget og få indflydelse på de forhold, der vedrører dem, inden kommunen træffer beslutninger eller afgørelser.

Det gælder derfor også børn med nedsat **fysisk** eller **psykisk funktionsevne**.

Så det er de samme regler, der gælder uanset om barnet har behov for støtte pga. en funktionsnedsættelse eller behov for særlig støtte af andre årsager.

Formålet med inddragelse jf. barnets lov

Formålet er at sikre at barnet sættes i centrum og anerkendes som selvstændigt individ med egne ønsker, meninger og perspektiver på sit liv. Intentionen med reglerne i barnets lov er, at det er barnets behov, der skal være i fokus i sagsbehandlingsprocessen.

Barnets lov præciserer, at det altid er de voksne omkring barnet, der har ansvaret for at sikre barnets bedste. Og det understreges at det ikke må overlades til barnets ansvar at få den hjælp og støtte, som barnet har brug for.

Lovens intention er, at der skal træffes afgørelser til gavn for barnet ud fra en helhedsvurdering – og barnets perspektiv skal tillægges **passende vægt**.

Kommunens tilrettelæggelse af sagsbehandlingen

Barnets lov siger klart at hjælp og støtte skal tilrettelægges, så kommunen tager hånd om et barns ret til **omsorg, tryghed, beskyttelse og inddragelse**.

Sagsbehandlingen skal tilrettelægges så barnets perspektiv altid er i fokus og er styrende i alle dele af sagsbehandlingen. Og kommunen har pligt til at tilrettelægge sagsbehandlingen, så barnet kan medvirke aktivt på lige fod med forældrene.

Kommunen skal i tilrettelæggelsen tage udgangspunkt i, at inddragelsen som hovedregel skal ske ved samtaler eller anden direkte kontakt.

Men inddragelse kan ske på andre måder end med en samtale med barnet, og skal tilpasses og tilrettelægges ud fra barnets ønsker og konkrete behov og ud fra omstændighederne i sagen - og ud fra kommunens vurdering.

I tilrettelæggelsen af sagsbehandlingen, skal der tages hensyn til barnets alder, modenhed og ressourcer samt eventuelle nedsatte funktionsevne. Tilrettelæggelsen af sagsbehandlingen skal desuden ske, så der er så få fagprofessionelle som muligt om barnet.

Kommunen er også forpligtiget til at overveje, hvordan familie og netværk systematisk kan inddrages.

Hvor ofte – og hvornår – skal et barn inddrages?

Barnets lov siger, at der skal ske en løbende inddragelse, og at det som udgangspunkt skal være ved direkte kontakt. Men der står ikke, at inddragelsen *skal* ske gennem en børnesamtale – direkte kontakt kan også være andet end en samtale eller et møde, f.eks. en observation.

Dette webinar har fokus på inddragelse af børn med funktionsnedsættelse (kapitel 8 i barnets lov), og her er der **ikke** lovbestemte tidspunkter, hvor der skal holdes en børnesamtale.

Barnets lov foreskriver at barnets perspektiv inddrages **løbende** – som udgangspunkt ved direkte kontakt. Også i sager med børn med funktionsnedsættelse.

Hovedreglen er i det hele taget at der ikke er krav om en børnesamtale på bestemte tidspunkter efter barnets lov, men der er nogle få undtagelser, hvor reglerne er anderledes. Det er f.eks. i forbindelse med underretninger og anbringelse, hvor der er krav om samtaler med barnet på nogle få bestemte tidspunkter, nemlig ved:

- Underretning om overgreb mod et barn, § 137 stk. 3.
- Kommunens to årlige tilsyn på anbringelsessteder, § 156 stk. 6.
- Ungefaglig undersøgelse efter ungdomskriminalitetslovens § 31 stk. 5.

Spørgsmål – min rådgiver siger, at mit barn skal inddrages 4 gange om året – kan det være rigtigt?

Kommunen skal inddrage et barns perspektiv inden der træffes **beslutninger** eller **afgørelser**, der har betydning for et barns forhold.

Men der er i barnets lov ikke krav om, at det skal ske 4 gange om året. Der er krav om der skal være "løbende kontakt", ligesom inddragelsen skal være i forhold til det, som har betydning for barnet.

Det er muligt, at der i en given sag kan være behov for direkte kontakt 4 gange, men det er ikke lovbestemt, at der skal være en børnesamtale 4 gange om året.

Men kommunen er forpligtet til at sørge for, at barnets holdning og synspunkter løbende synliggøres og inddrages. Og det er kommunen der skal vurdere hvornår og i hvilke situationer, der er behov for inddragelse af barnets perspektiv – og hvordan det skal foregå.

Kan barnet sige nej til inddragelse?

Barnet kan sige nej til f.eks. at tale med rådgiveren. Det er faktisk barnets ret at sige nej til inddragelsen.

Desværre har vi i DUKH set flere eksempler på, at der er truffet afgørelse om ophør eller givet afslag på f.eks. tabt arbejdsfortjeneste, fordi barnet ikke ville tale med rådgiveren.

I afgørelsen peges der på, at hvis barnets perspektiv ikke kan inddrages, så gives der afslag på tabt arbejdsfortjeneste på den baggrund.

I de tilfælde rådgiver DUKH altid borgerne til at klage over afgørelsen. Loven siger nemlig ikke, at barnet har pligt til at tale med rådgiveren, men derimod at barnet har ret til at blive inddraget.

Kan inddragelse ske på anden måde?

Ifølge barnets lov skal barnets perspektiv belyses på anden måde, hvis barnet ikke inddrages direkte.

Kommunen kan ikke undlade at inddrage et barns holdninger og synspunkter i sagen. Men i helt særlige tilfælde kan den direkte inddragelse undlades. Det kan f.eks. være pga. barnets alder eller andre forhold, der i afgørende grad taler for at undlade inddragelsen.

Og hvis rådgiveren ikke taler med barnet eller har anden direkte kontakt, så skal kommunen synliggøre barnets perspektiv på en anden måde. **Det gælder også, hvis barnet ikke ønsker direkte inddragelse.**

I rådgivningen i DUKH har vi set flere eksempler på, at en rådgiver siger, at det er en betingelse for bevilling af tabt arbejdsfortjeneste, at kommunen skal tale med barnet.

Men hvis barnet ikke ønsker at deltage i den direkte kontakt med rådgiver, eller hvis det i øvrigt vurderes af rådgiveren, at der skal ske en undtagelse og ikke være direkte kontakt – så skal barnets perspektiv tilvejebringes på andre måder.

De voksne omkring barnet må så hjælpe med at få barnets perspektiv frem på andre måder, hvis ikke barnet selv kan udtrykke det.

Det kan for eksempel være ved at rådgiveren taler med de voksne, der er omkring barnet, f.eks. forældre, pædagoger og lærer eller andre relevante fagpersoner.

Barnets perspektiv må ikke udelades

Det ses i DUKH's rådgivning, at det nogle gange giver udfordringer i sagsbehandlingen, når det vurderes, at inddragelsen ikke kan ske med direkte kontakt – fordi barnets perspektiv så helt udelades i sagsbehandlingen.

DUKH har set eksempler på at der f.eks. har været et hjemmebesøg, hvor barnet også var hjemme, men hvor barnet ikke ville hilse på rådgiveren – og hvor det så er skrevet i afgørelse, at barnets perspektiv ikke er medtaget i sagen.

Er der et alderskriterium – hvad med helt små børn?

Ifølge barnets lov skal alle børns perspektiv inddrages uanset alder.

Der står i barnets lov at alle børn har ret til indflydelse på forhold, der vedrører dem, og en kommune kan ikke undlade at inddrage barnets holdninger og synspunkter i en sag.

Kravet om direkte kontakt kan dog fraviges i helt særlige tilfælde, f.eks. pga. barnets alder eller andre forhold, der i **afgørende grad** taler for at undlade inddragelsen. I den forbindelse er det nævnt, at der *kan* være tale om et spædbarn – men det er et eksempel og ikke en regel om, at alle spædbørns perspektivgenerelt ikke skal inddrages.

I DUKH har vi dog også for nyligt set flere eksempler på det modsatte, nemlig sager hvor f.eks. en 3-årig bliver betragtet som part i sagen. Og at en afgørelse om tabt arbejdsfortjeneste skrives og sendes direkte til barnet på 3 år fremfor til forældrene.

Det kan give udfordringer i forhold til retssikkerheden, at reglerne ikke altid følges, for en afgørelse om tabt arbejdsfortjeneste skal ikke skrives til en 3-årig, men til forældrene. Det er forældrene der i den situation er part og har klageret over afgørelsen.

De forvaltningsretlige regler gælder fortsat

Et andet vigtigt perspektiv er at være opmærksom på, at de almindelige forvaltningsretlige regler også gælder her.

Det er f.eks. reglerne om kommunens pligt til at vejlede borgeren, og regler om notatpligt, aktindsigt og skriftlige afgørelser.

Der er også regler i retssikkerhedsloven i forhold til inddragelse som beskriver, at kommunen skal tilrettelægge inddragelsen, så både børn og forældre har mulighed for at medvirke i sagsbehandlingen.

Klageret

Kan der klages over inddragelse eller manglende inddragelse?

Man kan som udgangspunkt ikke få spørgsmål om inddragelse behandlet direkte i Ankestyrelsen.

Reglerne er som nævnt, at et barn har **ret** til løbende at blive inddraget, og det er kommunens **pligt** at give barnet mulighed for at udnytte retten.

Men kommunen skal ikke træffe en afgørelse om inddragelse af barnet, og derfor kan man ikke selvstændigt klage over det, hvilket altså betyder at spørgsmålet ikke alene kan indbringes for Ankestyrelsen.

Om kommunen vil inddrage barnet, er en beslutning, der træffes som led i selve forberedelsen af en sag og tilrettelæggelsen af sagens behandling, men som ikke afslutter sagen – og derfor kan spørgsmålet ikke indbringes selvstændigt for Ankestyrelsen.

Men spørgsmålet om, hvorvidt barnet løbende er blevet hørt og inddraget og om barnets synspunkter, holdninger og ønsker er belyst tilstrækkeligt, det kan indgå i en sag, der ellers bliver behandlet i Ankestyrelsen.

Det kan f.eks. være i forbindelse med en klage over en afgørelse om f.eks. merudgifter eller tabt arbejdsfortjeneste, hvor Ankestyrelsen behandler klagen. Her kan spørgsmålet om inddragelse indgå som led i sagens behandling i Ankestyrelsen.

F.eks. ville Ankestyrelsen kunne pege på, at en manglende løbende inddragelse af et barn kan udgøre en så væsentlig mangel i en sag, at det vil kunne gøre en afgørelse ugyldig.

Forældrenes rettigheder

Har man som forældre har ret til at sige nej til inddragelse?

Som udgangspunkt skal man være opmærksom på, at inddragelse handler om **barnets rettigheder** og ikke forældrenes.

Det er et overordnet princip, at sagsbehandlingen så vidt muligt skal gennemføres i samarbejde med forældrene, der har forældremyndigheden. Men forældrene skal ikke give samtykke til at barnet kan inddrages. Forældrene kan ikke modsætte sig, at kommunen f.eks. afholder en samtale med barnet, hvis hensynet til barnets bedste taler for det.

Man har som forældre heller ikke ret til at være til stede ved samtalen. Hvis kommunen vurderer, at det er nødvendigt at få barnets uforbeholdne mening frem uden at forældrene er med, så har kommunen ret til det. Det kan for eksempel være i situationer hvor kommunen vurderer, at forældrens tilstedeværelse kan betyde, at barnet ikke i tilstrækkelig grad giver udtryk for sin mening og sit perspektiv.

Men det kan i mange situationer være hensigtsmæssigt, at forældrene er til stede under samtalen af hensyn til barnets tryghed. Og barnet kan også ønske at have en forælder med som bisidder.

Hvis kommunen skal vurdere, om en samtale med et barn skal foregå uden forældrenes tilstedeværelse, skal der lægges afgørende vægt på barnets bedste frem for på hensynet til forælderen.

Hvem har ansvaret i sagen?

De voksne omkring barnet har altid ansvaret for hjælpen til barnet. De voksne, og i særdeleshed rådgiveren, har ansvaret for, at barnets oplysninger bliver inddraget med passende vægt. Selv om et barn har ret til indflydelse og inddragelse, vil det altid være de voksne omkring barnet, der har ansvaret for at sikre barnets bedste.

Det understreges tydeligt i barnets lov, at det ikke må overlades til barnets ansvar, at få den hjælp og støtte, som barnet har brug for.

Barnets rettigheder

Barnet har blandt andet ret til:

- inddragelse inden der træffes beslutninger eller træffes afgørelser
- indflydelse på de forhold, som har betydning for barnet
- omsorg, tryghed og beskyttelse
- løbende inddragelse
- en bisidder
- indflydelse på hvordan inddragelsen skal foregå
- opfølgning på en samtale/inddragelsen
- at sige nej til at tale med rådgiveren

Barnet har ret til indflydelse på de forhold, som har betydning for barnet. Barnets perspektiv skal løbende inddrages i sagen, og barnets ret til indflydelse og inddragelse gælder altså uanset, hvor i forløbet sagen er.

Kan barnet sige nej til en samtale med rådgiveren?

Som nævnt tidligere har barnet har ret til at sige nej til en samtale med rådgiveren. Barnet har ret til indflydelse og inddragelse, men det er ikke en pligt for barnet.

Ifølge de indledende bestemmelser i barnets lov, så har barnet ud over inddragelse også har ret til omsorg, tryghed og beskyttelse – det glemmes nogle gange i sagsbehandlingen.

Det er væsentligt at der i tilrettelæggelsen af, hvordan inddragelsen kan foregå på en tryk måde for barnet, kommer fokus på disse rettigheder for barnet – så det huskes at barnet også har ret til omsorg og ret til beskyttelse, så de kan opnå de samme muligheder som børn, der ikke har udfordringer.

Spørgsmål - hvor mange gange skal et barn sige nej til, at det ikke vil tale med rådgiveren?

Hvis et barn siger nej til at tale med rådgiveren og ikke ønsker inddragelse, skal det respekteres. Det samme gælder, hvis et barn undervejs i en samtale f.eks. føler at grænserne overskrides og ikke vil svare på et spørgsmål – så skal rådgiveren acceptere at barnet ikke vil svare og at mødet slutter, hvis det er barnets ønske.

Spørgsmål – skal børn deltage i netværksmøder?

Fokus i barnets lov er, at kommunen skal være opmærksom på at involvere færrest mulige fagpersoner i barnets sag. MEN barnet har ret til f.eks. at deltage i et møde, hvis det giver mening, og barnet ønsker det. Men det er ikke en pligt barnet har.

Hvilke rettigheder har barnet i forbindelse med inddragelsen og en evt. samtale?

Vi ser i DUKH at mange kommuner håndterer inddragelsen på en ret standardiseret måde. F.eks. at der indkaldes til møde på rådhuset eller i skolen ved at sende et standardiseret børnebrev. Men barnet har faktisk også ret til at blive inddraget i, *hvordan* inddragelsen skal foregå.

Det kan for eksempel være forældrene eller en anden tryghedsperson, der hjælper barnet med at finde ud af hvad barnet har af ønsker til inddragelsen – f.eks. hvor der skal holdes en samtale og hvem der er med mm.

Barnet har også ret til en bisidder og til selv at vælge, hvem det skal være. Og barnet har ret til at få en opfølgning på samtalen, hvor det oplyses hvilke beslutninger der træffes ud fra det, barnet siger. For barnets egne forslag og ønsker skal indgå i kommunens beslutninger, og rådgiveren skal formidle dette til barnet efter en samtale.

Er det barnet der bestemmer?

Det er ikke barnet der bestemmer, og det er meget vigtigt, at barnets ord tillægges passende vægt. Og det er altid de voksnes omkring barnet, der har ansvaret og ikke barnet.

Men barnet har ret til indflydelse, og det betyder, at rådgiveren skal lytte til barnet, og at barnets egne holdninger og synspunkter skal indgå, når der træffes beslutninger om barnets forhold.

Men faktisk har vi desværre set flere sager i DUKH, hvor barnets ord tillægges stor vægt, uden der foretages en helhedsvurdering med inddragelse af sagens øvrige oplysninger. F.eks. en sag, hvor der blev truffet afgørelse om ophør af tabt arbejdsfortjeneste på baggrund af barnets udtalelser om, at barnet godt kunne være alene hjemme – til trods for at forældre og fagpersoner i sagen beskrev behov for tabt arbejdsfortjeneste grundet selvskade og selvmordsrisiko hos barnet.

Her er det vigtigt at kommunen tilrettelægger barnets udsagn passende vægt og tilpasser barnets medvirken ud fra det enkelte barns individuelle behov – og tager hensyn til f.eks. modenhed, ressourcer og nedsat funktionsevne.

Der skal være fokus på at spørgsmål stilles, så børnenes svar bliver brugbare.

Spørgsmål – er det godt for børn med funktionsnedsættelser at blive inddraget eller er de for sårbare?

Som udgangspunkt har alle børn ret til indflydelse på forhold, der vedrører dem – og det gælder også børn med en funktionsnedsættelse. Der findes ikke i loven en facitliste på, hvornår og i hvad et barn skal inddrages eller ikke inddrages i. Det er en konkret og individuel vurdering af, hvad det enkelte barn skal inddrages i ud fra barnets alder, modenhed, ressourcer og barnets nedsatte funktionsevne.

Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at børn fornemmer meget og ofte ved der er noget galt, selv om det måske ikke er sagt højt.

Man ved at det kan øge barnets tryghed, at de ved hvad der foregår, når de er inddraget.

Børnene bekymrer sig måske mindre, når de reelt er inddraget. Det børnene måske forestiller sig, hvis ikke de er inddraget, er måske værre end virkeligheden...

Her er det vigtigt, at der er en konstruktiv dialog mellem rådgiveren og forældrene om, hvordan børnene bedst inddrages og hvad barnet orienteres om samtidig med barnet beskyttes – og der skal være omsorg og tryghed for børnene.

Forældrenes rolle og handlemuligheder

Forældre har en meget vigtig rolle i samarbejdet med rådgiveren om inddragelsen af barnets perspektiv.

Hvilken rolle har forældre i inddragelsen af barnet?

Forældrene har en meget vigtig rolle i samarbejdet med rådgiveren om inddragelsen af barnets perspektiv, men for mange forældre er det også en svær rolle.

Fra DUKH's rådgivning, men også fra forskning, vides, at mange forældre oplever, at der er manglende anerkendelse og forståelse af deres situation i mødet med kommunen. Derfor oplever forældrene også at have manglende tillid og til tider et vanskeligt samarbejde med kommunen.

Det gør det derfor problematisk for en del forældre at samarbejde med rådgiveren om, at barnet skal inddrages, når der i forvejen er et udfordret samarbejde.

Men der er behov for en god dialog om hvorfor og hvordan et barn med funktionsnedsættelse skal og kan inddrages i de forhold, der har betydning for barnet.

Så selv om det kan være svært som forældre i et udfordret samarbejde, så er det vigtigt at samarbejde med rådgiveren og kommunen, og det er meget vigtigt som forældre at tage ansvar for ens eget bidrag til, hvordan inddragelsen kan blive tilrettelagt og gennemført bedst mulig for ens barn i den givne situation.

Det kan samtidig blive svært for børnene at være i situationen, hvis børnene måske oplever forældrenes modstand eller frustration.

Der er nemlig viden om at et barns tryghed og tillid til at kunne udtrykke sig frit, i høj grad er påvirket af de voksne tæt omkring barnet. Børn kan aflæse deres forældres nonverbale signaler, og hvis forældrene virker bekymrede eller vrede over, at barnet skal inddrages, vil det i mange tilfælde påvirke barnets oplevelse negativt både før, under eller efter inddragelsen.

Et udfordret samarbejde *kan* vendes

I DUKH hører vi heldigvis også gode eksempler på, hvordan et udfordret samarbejde kan vendes til et positivt samarbejde, der kan bidrage til god inddragelse af barnet.

Vi har for eksempel haft flere rådgivninger med en mor i forhold til hendes handlemuligheder. Mor oplevede et svært samarbejde med kommunen, havde mange gange klaget til borgmesteren over sagsbehandlingen og havde modstand mod inddragelse af barnet.

DUKH rådgav mor om at gå i ærlig dialog med rådgiveren om de bekymringer, hun havde i forhold til inddragelsen, f.eks. at rådgiveren ville tage barnets ord for konkret. Den dialog hjalp på samarbejdet, og det viste sig, at jo bedre kendskab rådgiveren fik til barnets perspektiv, jo bedre kunne rådgiveren bidrage til, at der blev iværksat de nødvendige tværfaglige indsatser i både hjemmet og i skolen.

For familien blev det stor fordel, at rådgiveren fik et godt kendskab til barnet og barnets perspektiv. Og de oplevede at rådgiveren bedre kunne foretage helhedsvurderinger, når barnets perspektiv blev inddraget. Så det endte faktisk med at blive et konstruktivt samarbejde i stedet for en kamp.

Forældrenes rolle og handlemuligheder –før, under og efter inddragelse

Hvordan kan forældrene medvirke til at inddragelsen bliver tilrettelagt på den bedst mulige måde for barnet?

Det kan være rigtig mange måder at gøre det på, men i DUKH opfordrer vi altid til den gode dialog – altså at forældrene bidrager til en konstruktiv kommunikation med rådgiveren. Der er nemlig behov for dialog med gensidig respekt for at afklare, hvordan inddragelsen tilrettelægges i forhold til det enkelte barn.

Det er rådgiveren, der er ansvarlig for rammesætningen af inddragelsen, og som forældre kan man ikke selv bestemme om, eller hvordan inddragelsen skal foregå.

Sagsbehandling skal altid tilrettelægges, så borgeren har mulighed for at medvirke ved behandlingen af sin sag. Det gælder også for børnene at sagsbehandlingen skal tilrettelægges, så de har mulighed for at deltage.

Forældrene og andre tryghedspersoner kan hjælpe med at skabe en tryk ramme for barnet før, under og efter inddragelsen.

Hvad kan forældrene gøre før inddragelsen af barnet?

Før inddragelsen kan forælderen tale med rådgiveren om, hvordan inddragelsen bedst kan foregå. Ofte har kommunerne gode erfaringer og ideer til måder, inddragelsen kan ske på, som man kan tale ud fra og drøfte, hvad der passer til det enkelte barn.

Forælderen kan f.eks. tale med rådgiveren om barnets kommunikationsformer, så rådgiveren klædes på til at kunne stille spørgsmålene, så barnets svar bliver brugbare. F.eks. hvor konkret og struktureret der skal spørges, om barnet har et ekspressivt sprog eller er der andet, der er relevant i forberedelsen.

Inspirationsliste forud for inddragelsen:

- Italesæt eventuelle bekymringer du har i forbindelse med dit barn skal inddrages. Hvis du f.eks. er bekymret, fordi du har hørt at børns udsagn bruges meget direkte, så tal med rådgiveren om det. Hav en dialog om bekymringerne og sig højt, hvis der er noget du tænker kunne være hjælpsom for dig. ”Det ville gøre mig mere tryk hvis...”
- Lav en forventningsafstemning med rådgiver. Ved at være åben og ærlig gør du, hvad du kan for at bidrage konstruktivt til kommunikationen og samarbejdet.
- Tal med rådgiveren om, hvordan i bedst muligt planlægger inddragelsen sammen, så det bliver til barnets bedste.
- Vær præcise i at beskrive jeres barns behov og ønsker til inddragelsen. Rådgiveren har typisk kontakt til mange familier med meget forskellige behov og kender ikke på forhånd til evt. særlige forhold hos jer og jeres barn. Det kan være meget forskelligt fra familie til familie, hvad der opleves som en god måde for det enkelte barn og den enkelte familie at blive inddraget på.
- Hvad vil være hjælpsomt i samarbejdet – hvad har I brug for?
- Husk også at inddrage barnet i hvordan inddragelsen skal foregå – hvis barnet kan indgå i det. Det kan f.eks. være barnet er med til at bestemme hvor inddragelsen skal foregå? F.eks. hjemme hvor barnet er mere trygt. Hvad skal der tales om – har barnet punkter det gerne vil tale med rådgiveren om og som skal med i en dagsorden? Hvem deltager i samtalen osv.
- Tag evt. udgangspunkt i de 10’H er som socialstyrelsen har beskrevet (<https://www.sbst.dk/Media/638082549064458333/Inddragelse%20af%20boern%20og%20unge%20med%20autisme%20i%20egen%20sag.pdf> – se side 37)
- Er du i tvivl om noget så spørg rådgiveren...

- Spørg rådgiver om de har gode erfaringer med bestemte måder inddragelsen kan foregå på.
- Aftal hvordan I finder frem til barnets ønsker til inddragelsen – og bidrag til dette ud fra kendskabet til dit barn, hvis ikke barnet kan selv – tal evt. med lærer/ pædagoger om de har gode ideer eller om de har et bud på børnenes ønsker.
- Det er en god idé, at I aftaler hvordan rådgiver eller du eller en anden nær tryghedsperson kan forberede barnet på inddragelsen.
- Man kan f.eks. bruge de videoer der er lavet til børn om inddragelsen (<https://bornetelefonen.dk/kommunen/>)
- Du og dit barn kan f.eks. sammen skrive barnets ønsker til inddragelsen og sende til rådgiveren.
- Aftal hvordan barnet informeres om rettigheder f.eks. til at takke nej til inddragelsen og retten til bisidder.
- Bed rådgiver om at informere om, hvad der kommer til at ske, og hvad du konkret kan sige til barnet.
- Mange gør det f.eks. ved at rådgiver skriver et brev til barnet med en invitation til en samtale. Et eksempel fra DUKH's rådgivning: En mor havde haft en samtale med rådgiver om, hvad der skulle stå i brevet til barnet i forhold til hvad lige præcis hendes barn havde behov for, der skulle stå. Så brevet blev tilpasset det enkelte barns behov og ikke blot var et standardbrev. F.eks. i forhold til hvor detaljeret det skal stå. Mor og rådgiveren tog udgangspunkt i de 10 H'er. Mor havde talt med barnet om hvilke ønsker barnet havde til f.eks., hvor samtalen skulle foregå, og hvem der skulle være med som bisidder. Barnet ønskede at, der var et billede af rådgiveren i brevet. De talte om der skulle stå hvor længe skulle samtale varede osv.
- Tal med rådgiver om barnets kommunikationsformer, så rådgiveren klædes på til at kunne stille spørgsmålene så børnenes svar bliver brugbar. f.eks. hvor konkret og struktureret barnet har behov for samtalen foregår – har barnet et ekspressivt sprog, kognitiv formåen eller andet der kan være relevant at rådgiver ved og inddrager i forberedelsen. Er der anden f.eks. særlig viden rådgiveren med fordel bør have om dit barns funktionsnedsættelse inden inddragelsen?
- I dialogen med rådgiveren kan du også klæde rådgiveren på ift. barnets typiske reaktioner. F.eks. hvad maskering betyder præcis for dit barn – er der f.eks. nogle tegn rådgiveren særligt kan lægge mærke til – f.eks. undvigende øjenkontakt – hættten på hættetrøjen op over hovedet osv.

Forælders handlemuligheder under samtalen, hvis det er forælderen der er med som bisidder

Forælderen kan i mange tilfælde være barnets ønskede bisidder til samtalen. Det vigtigste er, at der vælges en bisidder som kan være tryghedsperson for barnet. Det kan også være en anden f.eks. en lærer eller pædagog, barnet er trygt ved, og som barnet ønsker der er med.

Men uanset om det er en forælder eller en anden der er bisidder, vil rollen under samtalen være at:

- Hjælpe barnet til at rådgiveren tydeligt hjælper med at forklare "spillereglerne" for samtalen og hvordan barnet f.eks. kan sige stop, hvis ikke det ønsker at deltage længere.
- Hjælpe barnet til at få rammesat samtalen f.eks. om hvem rådgiver fortæller det barnet siger til.
- Være med til at støtte barnet i at indgå i spillet og støtte barnet til at give udtryk for sine synspunkter.
- Være opmærksom på at lade barnet tale selv under samtalen, og kun støtte op hvor det er nødvendigt - og evt. aftalt med barnet på forhånd hvis der er noget barnet gerne vil have hjælp til at sige.

- Samarbejde med rådgiveren om at skabe en tryk ramme for inddragelse af barnet og under samtalen/observation/inddragelsen.

Forældrens handlemuligheder efter inddragelsen

Efter inddragelsen kan forælderen:

- Have aftalt med rådgiveren på forhånd, at de kan tale sammen efter inddragelsen – om de mødes, ringer eller skriver sammen – er der noget fra samtalen, der skal handles på?
- Aftale hvordan barnet informeres om, hvad der eventuelt kommer ud af samtalen.
- Have klare aftaler om der f.eks. kan ringes eller skrives til rådgiver, hvis barnet får nogle spørgsmål efter inddragelsen.
- Aftale med rådgiver, at de måske sammen evaluerer samtalen / observationen / inddragelsen. - hvis der er noget, der skal nuanceres eller uddybes fra samtalen. Forælderen kan bidrage til at tolke barnets signaler, hvis der er behov for det. Man kan f.eks. fortælle hvordan barnet har reageret efter samtalen og hvordan barnet har det. – tag fælles læring – er der noget forælderen ser anderledes efter samtalen/inddragelsen ud fra barnets perspektiv? Afspejle inddragelsen et øjebliksbillede, der var genkendeligt fra barnets udfordringer fra hverdagen, eller var der noget der adskilte sig fra det der normalt opleves?

Inspiration til inddragelse af barnet

Spørg rådgiveren om kommunen måske har noget materiale til inddragelse eller andre gode ideer.

Konkret inspiration til inddragelse af barnets perspektiv i samarbejde med rådgiveren

Det er vigtigt at huske, at alle børn er forskellige – og det samme er deres behov. Det gælder ikke mindst børn med funktionsnedsættelse, hvor der også er forskellige funktionsnedsættelser, der spiller ind og påvirker barnets fysiske, kognitive eller f.eks. i forhold til de kommunikationsmuligheder barnet har.

Derfor er der ikke kun én rigtig måde at gøre det på.

Det er særdeles vigtigt, at børn får mulighed for forskellige deltagelsesmuligheder og udtryksformer, når de skal inddrages i deres egen sag. Deltagelsesmuligheder som passer lige præcis til den enkeltes behov. Her har forældrene en vigtig rolle i at bidrage med deres viden om barnet, og hvordan inddragelsen kan tilrettelægges bedst muligt for barnet.

Der vil måske i kommunerne være gode forslag til, hvordan inddragelsen kan foregå, og det er ikke forældrene, der skal komme med ideer. Men hvis der er noget som forældrene tænker kan være en særligt god måde at inddrage deres barn på – så kan det være en god ide, at det indgår i dialogen og samarbejdet med rådgiveren - men det er som tidligere nævnt ikke forældrene der kan bestemme, hvordan det skal foregå.

Der er flere måder at inddrage på, og det kan f.eks. være relevant at vælge observation som inddragelsesmetode til et barn med et meget begrænset kommunikativt eller kognitivt funktionsniveau, men der er mange muligheder:

- Kan rådgiveren skrive spørgsmål til barnet som barnet kan svare på?
Ved at man får spørgsmålene på forhånd har man mulighed for at tale med rådgiveren før samtalen, hvis der f.eks. er noget man tænker ens barn ikke vil kunne forstå eller vil kunne misforstå ud fra spørgsmålene.
- Har I billeder eller video af barnet, som det gerne vil vise og tale med rådgiveren ud fra – og som kan understøtte barnets fortælling. Eller er der en bog eller billeder / piktogrammer barnet kender og gerne vil tale ud fra.
- Kan rådgiveren lave et spørgeskema barnet kan krydse af på – eller kan barnet svare skriftligt, hvis et direkte møde ikke er muligt?
- Er der kreative aktiviteter som f.eks. at tegne eller male som barnet godt kan lide?
- Er barnet mere til fysisk aktivitet, så det f.eks. kan være en gåtur – lege eller andre fysiske aktiviteter barnet godt kan lide f.eks. på rideskolen eller noget helt andet?
- Har barnet en særlig interesse der kan tages udgangspunkt i?
- Kunne der være dialog via spil – brætspil eller digitale spil? Videomøde – måske chat – med eller uden billede? Eller kan der holdes et telefonmøde?
- Har barnet behov for brug af alternative kommunikations hjælpemidler f.eks. via iPad med tale programmer mm.

Jura og henvisninger

[Barnets lov](#) §§ 1-4, § 5, § 6, § 7, § 8, § 80, § 137 og § 156

[Lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet](#) § 31

[Retssikkerhedslovens](#) § 4

Lovforslag:

[Lovforslag 93, 2022/2023 \(2. samling\)](#) om barnets lov, bemærkninger til § 5

[Lovforslag 84 2018/2019](#) om lov om bekæmpelse af ungdomskriminalitet, bemærkninger til § 31

Vejledninger:

[Social-, Bolig og Ældreministeriets vejledning nr. 10073 af 19/12 2023](#) om generelle bestemmelser i barnets lov

Folketingets Ombudsmand:

[FOB 2019-29](#). Partshøring af børn skal ske på en måde, så barnet forstår, hvad sagen handler om

FN's børnekonvention:

I Danmark er det besluttet at vi er en del af FN's børnekonvention. Artikel 12 siger at børn har ret til at blive hørt og inddraget i forhold, der vedrører barnet selv. Konventionens principper er indarbejdet i barnets lov.

Ofte fremhæves artikel 12, men inddragelse kan med fordel forstås i relation til Børnekonventionen som helhed. Børn har også ret til ikke at ville tale og ret til at have privatliv – det følger af artikel 16 i børnekonventionen.

Artikel 2 (man må ikke diskriminere), artikel 3 (barnets tarv), artikel 5 (ret til alderssvarende råd og vejledning), artikel 7 (børn med handicap) artikel 13 (ret til ytringsfrihed) og artikel 19 (beskyttelse mod vold) er ligeledes relevante.

Andet materiale:

[Metoder til at inddrage børn med autisme og ADHD i myndighedssagsbehandling](#)

Vidensindsamling under Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv

[Børns Vilkår](#)

[VIDENSTEMA: INDDRAGELSE AF BØRN OG UNGE MED HANDICAP I EGEN SAG](#)

Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv, november 2023

[Videoer – til møde med kommunen](#)

[Børns perspektiver](#)

Fagprofessionelles arbejde med at tilvejebringe børns perspektiver

[Hovedresultater Børns perspektiver](#)

Fagprofessionelles arbejde med at tilvejebringe børns perspektiver Vive

[Forældres oplevelse af inddragelse i sagsbehandlingen](#)

[Børnerådets principper for god børneinddragelse](#)